

Intervju: prof. dr. Nedžad Mulabegović, predsjednik Vijeća kongresa bošnjačkih intelektualaca i bivši rektor Univerziteta u Sarajevu

Glas intelektualaca se ne čuje

-upozorava dr. Mulabegović navodeći da razlog tome leži u promoviranju aktuelne dnevne politike kao i u neuvažavanju mišljenja onih koji imaju šta da kažu

Gospodine Mulabegović, sa početkom ove godine Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca je ušlo u 29. godinu svog rada i djelovanja. Da li ste osobno kao predsjednik Vijeća zadovoljni sa onim što je urađeno u proteklom periodu?

Mulabegović: Mi kao Vijeće (VKBI) egzistiramo punih 28. godina tako da smo ušli i u 29. godinu svojih aktivnosti. Osnovani smo za nas sviju tada u teškom vremenu i određenoj historijskoj neizvjesnosti i svega ostaloga. Osnovni motiv naše djelatnosti bio je da angažujemo bošnjački intelektualni krug koji, naravno, shodno svojim specifičnostima i svojim kvalitetima jeste bio obavezan i jeste dao svoj aktivni doprinos u tom vremenu. Dakako, u skladu sa određenim mogućnostima, a te naše aktivnosti dominantno su se odvijale u okviru u to vrijeme blokiranog ratnog Sarajeva. Ono što je uslijedilo nakon toga i nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma jeste naše nastojanje da koliko je to moguće damo svoj doprinos u izgradnji prije svega određenih odnosa unutar Bosne i Hercegovine, te u onome što se zove promocija BiH, kao i onome što se zove definiranje osnovnih principa prvenstveno Bošnjaka i bošnjačkog naroda o budućnosti BiH. Rukovođeni tim motivom pokušaja aktualnog doprinosa razvoju BiH sve naše aktivnosti, sve do današnjih dana su se odvijale i usmjeravale u tom pravcu. Mi smo kao VKBI nastojali da se držimo određenih principa. Prvi od njih bio je da promoviramo značaj poslovnih vrijednosti slijedeći osnovnu postavku da sve ono što je u interesu BiH i opstanka uređenja i njenog kretanja posebno ka euroatlantskim integracijama su i interesi bošnjačkog naroda. Znači tu postoji apsolutni znak jednakosti. Drugi bitan princip - prihvatili smo da prvenstveno surađujemo sa onim udruženjima i organizacijama koje su na istom fonu kao što je VKBI. To se prvenstveno odnosi i na suradnju s Hrvatskim kulturnim društvom Napredak, Srpskim građanskim društvom, La Benevolencijom, Krugom 99, kao i organizacijama poput Preporoda, Merhameta, Bošnjačkog instituta i dr.. Na tom fonu želimo graditi i razvijati zajedničke projekte za BiH, te u tom smislu promovirati demokratske principe u zaštiti građanskih prava i sloboda unutar BiH. Ono što bih naglasio jeste da smo uspjeli izgraditi odnos nepripadnosti bilo kojoj pojedinačnoj političkoj stranci unutar BiH, jer je suština ostati probosanski orijentiran. Mi smo, zaista, distancirali se od dnevne politike i događaja baveći se

sukusom onoga što čini suštinu naše aktualne i buduće egzistencije.

Preporod: Nažalost, danas 25. godina nakon potpisivanja Dejtonskog sporazuma na sceni su društveno-politički procesi koji građane BiH drže kao svoje taoce. Zašto nemamo jasne strateške politike i ciljeve?

-Što se tiče strategije i definiranja stavova mi smo bili jasni. Mi smo se definirali kao oni koji podržavaju i ulažu napore za promociju osnovnih principa bh. društva. No, tu postoje određena kakofonija. Kakofonija je posebno vezana i odnosi se na okruženje BiH gdje naši susjedi Hrvati i Srbi, kao i međunarodna zajednica također, troše puno vremena bez konkretnih rezultata u smislu kvalitetnih promjena odnosa. Međutim, mi ćemo nastojati da sa ostalim probosanskim snagama, odnosno sa ljudima koji razmišljaju i domišljaju definiramo stavove jedne prosperitetne i nezavisne BiH i budemo u vezama koliko je to moguće u zajedničkim projektima.

Negativni stavovi proizvode negativne posljedice

Preporod: VKBI se zalaže za integracijske i demokratske procese i, zasigurno, teži ka Evropskoj uniji. Međutim, ostaje latentan problem koji dolazi iz manjeg entiteta gdje se sve čini da se ugrozi postojanje države Bosne i Hercegovine. Kako se oduprijeti takvim političkim i svakim drugim negativnim nastojanjima?

Mulabegović: Mi nismo organizacija koja je u mogućnosti odlučivati o procesima unutarnjih odnosa u BiH, ali nastojimo da propagiramo sve one vrijednosti bosanskohercegovačkog društva, sve ono što nas čini specifikumom ne samo na Balkanu, nego i u Evropi u smislu naše historije i onoga što je ostalo iza nas, posebno onih pozitivnih elemenata i pozitivnih utjecaja naroda u BiH jednih na druge. I u kulturološkom, i u psihološkom smislu kako bi se, zapravo, oduprijeti takvom jednom stanju. No, mislim da osnovno izvorište tih različitih podsticaja iz manjeg entiteta nastaje kao neposredna posljedica utjecaja jedne nacionalističke politike, posebno kada je u pitanju Srbija. Tu se apsolutno nije ništa promijenilo od početka 90-ih do dana današnjih. U igri je ista politika sa istim arhaičnim ciljevima koji su paradoksalni u današnjem svijetu, u smislu čistih srpskih teritorija, ekspanzije Srbije itd. Mi se moramo nositi s time. Dok god ne dođe do značajnijeg demokratskog podsticaja i promjena kod naših susjeda - mi, nažalost,

bit ćemo u istoj pat poziciji. Međutim, i u toj pat poziciji treba uložiti maksimalne napore da se očuvaju svi oni principi koji treba da budu osnovne motivacije bh. društva ka promjenama koje vode naprijed. Mi često miješamo određene stvari i suprotstavljamo teze koje su neprihvatljive. Ja, osobno mislim da mi ne bismo imali međunacionalne probleme između Bošnjaka, Srba, Hrvata i ostalih naroda u BiH da nemamo neposrednu političku kontrolu. I, ta politička kontrola i politički stavovi praktički proizvode izuzetno negativne posljedice. Jer, nije problem samo u politici manjeg entiteta (RS), problem je i u odnosima koji vladaju u Federaciji BiH gdje, ustvari, nametnute političke opcije nas drže u jednom statusu qvo već punih 25 godina.

Preporod: Naravno, VKBI ne podržava politiku segregacije i aparthejda. Koliko se, ipak, vaš glas čuje na toj osnovi?

Mulabegović: Ne mislim da se taj glas čuje onoliko koliko bi trebao da se čuje. Razlog tome je i u konsterniranosti i preopterećenosti kompletne javnosti i medijske slike koja se dominantno bavi promoviranjem aktuelne dnevne politike. S druge strane osnovni problem je što nemamo korelacije i uvažavanja političara i onoga što predstavlja taj intelektualni generalno bh. krug koji kada smo mi Bošnjaci u pitanju ima jasno definirane ciljeve koji nisu samo njihov specifikum, nego su bh. principi u skladu iznivalirani s onim što danas zovemo zapadnom demokratijom.

Projekti od esencijalne važnosti

Preporod: Nailazite li u svom radu na adekvatnu podršku vlasti? Ovo tim prije što financijska podrška ne pristiže i time se ne prate vaši projekti?

Mulabegović: Slažem se sa vama. To jeste osnovni problem funkcioniranja VKBI, ali i drugih udruženja. Ne mislim tu tek na režijske finansijske troškove. Mi želimo samo da nam se stvore uslovi za realizaciju projekata koje smatramo da su esencijalni ne samo za Vijeće nego i za Bošnjake i za BiH u cjelini. Jedan od tih projekata od značaja je enciklopedijski Rječnik bosanskog jezika. U stalnoj smo aktivnosti kako da obezbijedimo finansijska sredstva i zaokružimo taj projekat. On je 2/3 zasada zaokružen, ali je problem što veoma teško nalazimo partnera koji će sufinancirati realizaciju ovog projekta. Nailazimo na nerazumijevanje kako onih na nivou države BiH, mislim na Ministarstvo

Nedžad Mulabegović:
Participiramo aktivno
u civilizacijskim
i demokratskim
promjenama koje
su neophodne

civilnih poslova, tako i na ministarstva Federacije, kantonalna ministarstva što nam stvara velike probleme. Mi moramo biti spremni da participiramo sa ovog stručnog i naučnog aspekta u ovom razrješenju problema. Drugi projekt od esencijalne važnosti na kome VKBI insistira jeste projekt opće enciklopedije Bosne i Hercegovine. Mi smo u situaciji danas paradoksalnoj da imamo aktivnosti dvije nacionalne akademije unutar BiH. Jedna koja realizira enciklopediju RS-a, i druga koja nadzire projekt pod vrlo čudnim imenom- to je hrvatska enciklopedija BiH. Znači, i jedna i druga su nacionalne enciklopedije. Imaju definirane akademske statuse, imaju obezbijeden izvor financiranja, i na tim projektima rade već 8 do 10 godina. Čak su izbacili i određene tomone tih enciklopedija. Mi, nažalost, nismo naišli na one koji bi medicinski govoreći imali 'receptore' da shvate suštinu i značaj realizacije opće enciklopedije BiH. Smatrali smo kao i uostalom i druga udruženja i organizacije probosanske provenijencije da takva enciklopedija se mora uraditi, te da nosilac tih aktivnosti treba da bude Akademija nauka i umjetnosti BiH (ANUBiH). Mi smo evo već dvije godine u kontinuitetu i konačno smo pred potpisivanjem memoranduma koji bi trebao da obezbijedi početak realizacije tog projekta. Paradoksalno je što tek nedavno prije dvadesetak dana pred Ustavnim sudom BiH je riješen status ANUBiH. Taj proces traje više od sedam godina da bi konačno ova vrhunska institucija BiH dobila svoju pravu poziciju institucije od državnog značaja. Nadam se da ćemo uspješno ići u realizaciju i tog projekta. Imali smo i razgovore sa predstavnicima Kantona Sarajeva sa kojima smo našli zajednički jezik kako bi se stvorili elementarni uslovi za funkcioniranje VKBI-a, i time omogućio kontinuirani rad na projektima. Imamo u planu i projekt koji se tiče koordiniranja rada nacionalnih vijeća Bošnjaka u domovinskim zemljama. To je akcija koja je rezultirala organiziranjem koordinacionog tijela koje treba da sinhronizira sve aktivnosti koje su esencijalne za Bošnjake, kako u BiH tako i u zemljama bivše Jugoslavije, a i na širem planu. Ova vijeća su definirana u svojim zemljama kao kategorijalne institucije, i u Crnoj Gori, Srbiji, Sjevernoj Makedoniji, Hrvatskoj, ali uskoro i na Kosovu, gdje se uskoro treba ustavno definirati. Nedavno smo potpisali i memorandum o pridruživanju Udruženja Bošnjaka Sjeverne Amerike tako da Bošnjaci idu onim putem za koji možemo reći da više nisu prepušteni sami sebi. Sa te strane nedostaje nam jedno institucionalno tijelo u BiH koje bi se bavilo time.

Preporod: Otuda se pitanje centralne institucije (Matice) Bošnjaka nameće kao potreba i ono je i dalje otvoreno?

Mulabegović: Ono je apsolutno otvoreno. Mi smo i narod koji nema svoju maticu, za razliku od ostalih naroda na ovom balkanskom području. O tome se intenzivno razmišlja, i to razmišljanje

opet ide kroz koordinaciju nacionalnih bošnjačkih vijeća, s jedna strane, kao i s druge kroz nacionalne institucije Bošnjaka kao što su Preporod, Merhamet, Bošnjački institut gdje, opet, iniciramo i otvaramo razgovor o tome kako bi ona trebala da izgleda, čime bi trebalo da se bavi unutar BiH i šire. O tome imamo namjeru da organiziramo, imajući u vidu aktualnu situaciju s korona virusom, krajem ove godine ili početkom naredne- konferenciju svih nacionalnih bošnjačkih institucija koja bi trebala da se izjasni po tom pitanju osnivanja onoga što se popularno zove Matica Bošnjaka.

Preporod: U tom smislu možemo li govoriti o institucionalnoj izgradnji svijesti?

Mulabegović: Mi to moramo raditi. Doduše, imali smo jedan historijski vakuum koji i nije baš vremenski kratak. On je štaviše dug i egzistira skoro 200 godina. Stoga moramo u relativno kratkom vremenskom roku prevazići te negativne refleksije iz prošlosti i priključiti se i doprinositi savremenim tokovima i razvoju suradnje, tolerancije, zajedničkog rada. To znači da participiramo aktivno u civilizacijskim i demokratskim promjenama koje su neophodne i koje se, htjeli mi to ili ne, dešavaju u jednom kontinuitetu.

Preporod: Ipak, moramo reći, u tom kontinuitetu izostala je suradnja između političke i akademske zajednice, političara i intelektualaca. Ne cijeni se mišljenje u svrhu interesa za Bosnu i Bošnjake?

Mulabegović: To jeste, možda, u manjoj mjeri. Ne može se to definirati nekakvim rezultatima. Kod nas još uvijek postoji, neću reći - opstrukcija, ali ne prakticira se ono što je vrlo bitno i relevantno. A, to je institut savjetovanja koji je postojao. Mi smo takav institut savjetovanja imali u uslovima agresije i rata u BiH, gdje su sve bitne i relevantne odluke donešene uz mišljenje intelektualaca, onih koji su i kvalifikovani za to. Taj institut savjetovanja se potpuno izgubio, posebno kod nas u onome što se zove probosanska politika. I danas postoji uvijek nastojanje da se prihvate samo oni stavovi koji odgovaraju određenim političkim opcijama u smislu njihove promocije što pojedini intelektualni krugovi to i podržavaju. Mi to ne želimo da dozvolimo. U tome nismo uspjeli, ali ćemo i dalje nastojati raditi. To je, moramo priznati, vrlo teško u našim društvenim uslovima, jer imamo evidentnu situaciju da za isti sto ne možete dovesti predsjednike probosanskih stranaka koji bi razmijenili svoje mišljenje, ili međusobno ili posebno, te imali bar potrebu da povremeno saslušaju mišljenje nekih drugih koji nisu involvirani u dnevno-političke tokove BiH.

Konekcije koje donose promjene

Preporod: S druge strane, koliko su intelektualci u BiH istinski predstavnici svoga naroda?

Mulabegović: Pa da vam kažem, ja lično mislim da tu postoji jedna vrlo korektivna konekcija. Mislim da narod kroz ove sitne sporadične informacije, uslovno govoreći, razumije stvari i daje podršku takvim aktivnostima. Ja nisam imao priliku kao predsjednik VKBI-a niti organi VKBI da bilo kada dobiju određene negativne ocjene i procjene o našim aktivnostima, o onome čime se i kako bavimo itd. Mi smo unutar samog VKBI-a unazad tri-četiri godine krenuli u jedno proširenje aktivnosti. To smo uradili na način da uspostavljamo regionalne odbore VKBI-a kao što smo to napravili za Hercegovinu u Mostaru, za Podrinje, Središnju Bosnu, Krajinu. Idemo ka tome i uskoro se nadamo da ćemo iste regionalne odbore moći imati u Tuzli i Zenici. I to upravo zbog toga da uvežemo i sve one koji su zainteresovani, a imaju kvalifikacije da daju doprinosu radu VKBI-a i kako bismo popularizirali stavove i aktivnosti svega onoga što se dešava unutar VKBI-a.

Preporod: Rad intelektualaca se itekako uvažava u nama susjednim državama. Kako vidite angažman Srpske akademije nauka i umjetnosti (SANU) koji puno nije odmakao od onoga projiciranja ratu u BiH i imate li uopće ikakve doticaje sa tamošnjim intelektualcima?

Mulabegović: Što se tiče VKBI-a mi nemamo nikakve neposredne veze sa Srpskom akademijom. Nemamo iskreno govoreći ni sa Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti. Stavovi su poznati. Ne možete vi korelirati sa institucijom koja radi protivno interesima Bosne i Hercegovine, koja

zastupa arhaične stavove unazad 100-150 godina, koja se nikad nije izjasnila u jednom humanom- ljudskom smislu protiv onoga što se dešavalo i kako se dešavalo u BiH, a koji i danas vode određene aktivnosti, i ne samo da generiraju zlo, nego i ono što je itekako opasno i što se odnosi na falsifikovanje prošlosti, falsifikovanje historijske faktografije, falsifikovanje svega onoga što ne ide u prilog promociji srpstva i tih i takvih tendencija. Pri tome imate i situaciju da u kontinuitetu od 90-ih godina do danas u oficijelnoj srpskoj politici nije se desila nikakva promjena, nikakav pozitivan je onda samo po sebi jasno da je pomak, te suradnja nemoguća. Naravno postoje uvijek individualni konatkti u smislu razmjene mišljenja. Ne možemo govoriti o suradnji, jer kontrapunkt su stavovi nas i njih. Sad- zasad tako je. Ukratko i najjednostavnije rečeno, za nadati se da će vrijeme samo po sebi donijeti određene globalne društvene promjene na ovim balkanskim prostorima, a samim time da će se i politike mijenjati. To pretpostavljam. Najefikasniji put tome su upravo euroatlantske integracije. I ovo sve što idemo, a što se kaže lagahnim koracima- dva koraka naprije- tri nazad - to je opet rezultanta političkih aktivnosti na ovim prostorima, zadržavanje političkih pozicija. Jer bez sukobljavanja naroda i nacionalnih interesa, neodrživa je aktualna vlast generalno govoreći na balkanskim prostorima.

RAZGOVARAO:
SELMAN SELHANOVIĆ